

**RICHTLIJNEN VOOR HET MILIEUEFFECTRAPPORT
VOOR DE VARKENSHOUDERIJ VAN GENUBO B.V.,
1^E GROENEWEG TE MIDDELHARNIS**

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland
september 2009

INHOUDSOPGAVE

I.	Inleiding	3
II.	Richtlijnen	4
1.	Hoofdpunten voor het MER	5
2.	Achtergrond en besluitvorming	6
2.1	Probleemstelling en doel	6
2.2	Wettelijk kader en beleidskader	6
2.3	Te nemen besluiten	7
3.	Voorgenomen activiteit en alternatieven	8
3.1	Inleiding	8
3.2	Voornemen	8
3.3	Referentiesituatie	9
3.4	Alternatieven	9
3.5	Meest milieuvriendelijk alternatief	10
4.	Milieuaspecten	11
4.1	Algemene opmerkingen	11
4.2	Natuur, vermessing en verzuring	11
4.3	Geurhinder	13
4.4	Luchtkwaliteit	14
4.5	Overige aspecten	15
4.5.1	Geluid	15
4.5.2	Klimaat en Energie	16
4.5.3	Veiligheid en gezondheid	16
4.5.4	Veewetziekten	16
5.	Vorm en presentatie	17
6.	Overige punten	18
	Bijlage 1 Projectgegevens	19
	Bijlage 2 Lijst van zienswijzen en adviezen	20
III.	Zienswijzen en adviezen	21

I. INLEIDING

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland hebben op 25 maart 2009 een startnotitie ontvangen van Exlan Consultants B.V. met betrekking tot het agrarisch bedrijf van Genubo B.V., 1^o Groeneweg te Middelharnis.

Het betreft een aanpassing aan de IPPC-richtlijn van de aldaar gevestigde varkenshouderij. De bestaande stallen zullen worden voorzien van luchtwassystemen.

Ingevolge categorie 14 van de C-lijst van het Besluit milieueffectrapportage 1994, dient ten behoeve van deze wijziging een MER te worden opgesteld. De m.e.r.-procedure is van start gegaan met de bekendmaking van de startnotitie. De startnotitie heeft van 27 april tot en met 9 juni 2009 ter inzage gelegen.

Op 20 juli 2009 heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage (verder aangeduid als 'de Commissie') een werkbezoek gebracht aan de locatie, waarbij de initiatiefnemer en het bevoegd gezag aanwezig waren. De commissie heeft op 20 juli 2009 haar advies uitgebracht over de richtlijnen voor het milieueffectrapport (MER).

Via de provincie Zuid-Holland heeft de commissie kennisgenomen van de zienswijzen en adviezen. Deze zijn, waar relevant, in het advies verwerkt. De adviezen en zienswijzen zijn opgenomen in hoofdstuk III.

Gedeputeerde Staten hebben de hierna volgende richtlijnen vastgesteld. Aan de hand van deze richtlijnen dient het MER te worden opgesteld. De richtlijnen zijn niet zelfstandig leesbaar, maar moeten in combinatie met de startnotitie worden gelezen.

II. RICHTLIJNEN

Gelet op de compleetheid en de bruikbaarheid van het advies voor richtlijnen van de Commissie voor de milieueffectrapportage is besloten de richtlijnen vast te stellen conform het advies van de commissie, inclusief de onderstaande aanvulling.

Aanvulling geuraspecten:

- Ga in op de uitkomsten van het geuronderzoek dat door TNO is uitgevoerd en maak een kwalitatieve vergelijking met de geurbelasting zoals berekend op de Wet geurhinder en veehouderij (Wvg).
- Ga in op de momenten van maximale geurhinder die per etmaal kunnen optreden, ook op basis van het geuronderzoek van TNO.

Het advies van de Commissie voor de milieueffectrapportage is vanaf bladzijde 5 integraal weergegeven.

1. HOOFDPUNTEN VOOR HET MER

Varkenshouderij Genubo BV is voornemens haar varkenshouderijbedrijf met 6.420 vleesvarkens aan de Eerste Groeneweg 12 tot en met 22 te Middelharnis aan te passen aan de IPPC-richtlijn. In de nieuwe situatie zullen de bestaande stallen worden voorzien van luchtwassystemen.

Hiervoor wordt bij het bevoegd gezag, Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland, een vergunning in het kader van de Wet milieubeheer (Wm) aangevraagd. Voor de besluitvorming over de aanvraag van deze vergunning wordt de procedure van milieueffectrapportage (m.e.r.) doorlopen.

In dit richtlijnenadvies geeft de commissie aan welke informatie het MER moet bevatten. De commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het milieueffectrapport. Dat wil zeggen dat het MER voldoende basis biedt voor het meewegen van het milieubelang in de besluitvorming, als in ieder geval de volgende informatie is opgenomen:

- de toekomstige emissie en depositie van verzurende en vermestende stoffen door het bedrijf in relatie tot de gevolgen daarvan op kwetsbare natuur, zoals de Natura 2000-gebieden Haringvliet, Krammer-Volkerak, Grevelingen en Duinen Goeree & Kwade Hoek;
- de geur die in het gebied wordt geëmitteerd en de invloed van het bedrijf op de toekomstige geurhinder;
- de fijnstofemissie en de bijdrage ervan aan de fijnstofconcentratie in de directe omgeving van het initiatief.

Om deze hoofdpunten goed te kunnen beoordelen is van belang dat het MER bevat:

- een zelfstandig leesbare samenvatting, die duidelijk is voor burgers en geschikt is voor bestuurlijke besluitvorming;
- voldoende onderbouwend kaartmateriaal, voorzien van een duidelijke schaal en legenda; op het kaartmateriaal moeten in ieder geval kwetsbare natuurgebieden en geurgevoelige objecten aangegeven zijn; geef ook helder de afstanden van de gebieden en objecten tot het bedrijf aan;
- een heldere vergelijking van de gepresenteerde alternatieven volgens dezelfde methodiek en detailniveau.

2. ACHTERGRONDEN

2.1 Probleemstelling en doel

De aanleiding en motivatie voor het voornemen staan beschreven in hoofdstuk 2 van de startnotitie. Dit kan overgenomen worden in het MER.

Onderbouw in het MER in het bijzonder het aantal gewenste dieren ten opzichte van het aantal dierplaatsen per stal of indien aangegeven per afdeling. In de startnotitie gaat de initiatiefnemer ervan uit dat de dieraantallen gelijk blijven. Motiveer of dat in alle alternatieven haalbaar is.

2.2 Wettelijk kader en beleidskader

De startnotitie geeft al enige informatie over het wettelijk kader en het beleidskader. In de beschrijving van beleid en regelgeving ontbreekt de Nederlandse emissierichtlijn lucht (NeR). De commissie adviseert die expliciet in het MER te behandelen. In het MER moeten de consequenties en de randvoorwaarden die voortkomen uit dit wettelijk kader en het beleidskader voor het voornemen worden uitgewerkt.

Hierbij dient in het bijzonder - ook gelet op het feit dat wet- en regelgeving sterk in beweging zijn - uitdrukkelijk rekening te worden gehouden met:

- de Wet ammoniak en veehouderij (Wav), wijzigingen hierin, de algemene maatregel van bestuur met betrekking tot ammoniakemissie huisvesting veehouderij¹ ('Besluit huisvesting') en de voorziene veranderingen in de bij de Wav behorende regeling; indien gebruikgemaakt wordt van interne saldering dient ook ingegaan te worden op het wettelijk kader hiervoor (Besluit huisvesting);
- de actuele ontwikkelingen rond de beoordeling van ammoniakdepositie op Natura 2000-gebieden²; de commissie adviseert de ontwikkelingen op de voet te volgen en te zorgen dat het MER op dit punt een uitwerking kent die op het tijdstip van daadwerkelijke vergunningverlening passend is binnen beleid en regelgeving;
- de 'IPPC-omgevingstoets'³; ga ook in op de BREF⁴ voor intensieve veehouderijen en de overige documenten uit de Regeling aanwijzing BBT-documenten;
- de te verwachten ontwikkelingen rond fijn stof; momenteel wordt er gewerkt aan een toetsingskader luchtkwaliteit en landbouw; deze ontwikkeling dient, wanneer er een kans bestaat dat bovenstaande aspecten een rol gaan spelen in de besluitvorming, in het MER te worden meegenomen; toets aan de luchtkwaliteitseisen zoals opgenomen in de Wet milieubeheer.

¹ Het besluit is op 28 december 2005 gepubliceerd in het Staatsblad 2005, nr. 675. Op 1 april 2008 is het Besluit huisvesting inclusief wijziging in werking getreden.

² De commissie wijst op de handreiking van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) 'beoordeling activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden', waarin handvatten worden geboden voor de beoordeling of bestaand gebruik, nieuwvestiging of uitbreiding in of in de omgeving van Natura 2000-gebieden kan worden toegestaan of niet.

³ Dit volgt uit de van toepassing zijnde IPPC-richtlijn. IPPC is de afkorting van Integrated Prevention Pollution and Control. Het van toepassing zijn van deze richtlijn betekent dat emissies naar bodem, water en lucht moeten worden voorkomen en, wanneer dit niet mogelijk is, zoveel mogelijk worden beperkt.

⁴ Deze BREF (Best available technology reference document) is een hulpmiddel om de Best Beschikbare Techniek te bepalen.

2.3 Te nemen besluiten

Het MER wordt opgesteld ten behoeve van de besluitvorming over de aangevraagde Wm-vergunning. De commissie adviseert in het MER op te nemen welke besluiten nog meer nodig zijn voor de realisatie van het voornemen. Denk hierbij bijvoorbeeld aan een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 of een bouwvergunning.

3. VOORGENOMEN ACTIVITEIT EN ALTERNATIEVEN

3.1 Inleiding

In de startnotitie wordt in paragraaf 4.2 een beschrijving gegeven van het voornemen. Het voorkeursalternatief en de andere alternatieven moeten in het MER worden beschreven voor zover deze gevolgen hebben voor het milieu.

Geef een situatieschets van het plangebied en een breder studiegebied, waarin bebouwing en (ecologisch) gevoelige gebieden opgenomen zijn.

3.2 Voornemen

Ga bij de beschrijving van het voornemen systematisch in op:

- de uitvoering van de inrichting inclusief beschikbare oppervlaktes en leefoppervlaktenormen⁵, rekening houdend met de vigerende welzijnswetgeving en het gekozen voersysteem;
- de plaatsing en hoogte van de emissiepunten en ook de dimensionering van het luchtwassersysteem, in relatie tot de voorgenomen omvang van het bedrijf; geef de milieuvoren -nadelen van het toe te passen systeem;
- de stallen, inrichting en installaties door middel van een duidelijke tekening, voorzien van relevante maatvoeringen, details en legenda; hierbij dient ook de ziekenboeg als zodanig duidelijk en herkenbaar te zijn aangegeven; in de plattegronden van de stallen moeten de geïmplementeerde codes uit de Regeling ammoniak en veehouderij (Rav) aangegeven worden, alsmede het BWL-⁶ of Groen Label-nummer; geef daarbij aan uit welke regeling het Rav-nummer komt;
- de uittreedsnelheden van de ventilatielucht waarmee wordt gerekend in de verspreidingsmodellen voor de emissiepunten van de stallen; geef tevens wat de uittreedsnelheden zijn bij maximale ventilatie, indien gebruikgemaakt wordt van centrale afzuiging; geef daarbij aan hoe deze snelheden worden gerealiseerd op basis van een weerstandsberekening van het gehele ventilatiesysteem in samenhang met de capaciteit van de ventilator(en); bepaal daarbij bij hoge luchtsnelheden van de uittreedende ventilatielucht het daarmee samenhangende energieverbruik;
- hoe de dieren worden gevoerd en of er naast mengvoer ook andere voedercomponenten worden aangevoerd;
- de voerfabriek; ga bij de beschrijving van de milieueffecten hiervan expliciet en kwantitatief in op de effecten van vrijkomende emissies en deposities, met name voor de luchtkwaliteit⁷; ga in op de stoffen zoals genoemd in de NeR en de luchtkwaliteitseisen uit de Wet milieubeheer;
- hoeveel bijproducten en welke soort bijproducten worden opgeslagen binnen de inrichting; bepaal tevens het jaarlijkse verbruik van deze producten.

Geef een overzicht van de beoogde fasering en planning.

⁵ Hierbij dient rekening te worden gehouden met het Varkensbesluit.

⁶ Meer informatie over de BWL-nummers staat in de toelichting van Rav van 25 september 2006, nr. BWL/2006310778 (Staatscourant 24 oktober 2006).

⁷ Ga minimaal in op fijn stof, ammoniak, NOx en geur.

3.3 Referentiesituatie

Geef een beschrijving van de referentiesituatie. Neem daarbij de autonome ontwikkelingen mee tot 2020⁸ waarbij voldaan wordt aan de regelgeving (waaronder IPPC), maar zonder (een deel van) het voornemen uit te voeren (dus geen dieren toevoegen).

De vergunning van de huidige veehouderij op de projectlocatie is nog niet in overeenstemming met de wet- en regelgeving (IPPC-richtlijn en Besluit huisvesting). De bestaande inrichting dient te voldoen aan de Best Beschikbare Techniek zoals is omschreven in artikel 8.11, lid 3, van de Wet milieubeheer. In de autonome ontwikkeling moet het bedrijf voldoen aan het Varkensbesluit waarin per 1 januari 2013 nieuwe eindnormen gelden voor het leefoppervlak per dier.

3.4 Alternatieven

Per alternatief dient aangegeven te worden welke overwegingen aan de keuze ten grondslag liggen, zoals milieuoverwegingen, overwegingen omtrent bedrijfsvoering en technische realiseerbaarheid.

Geef aan of de alternatieven kunnen voldoen aan de eisen van vigerende wet- en regelgeving, zoals de IPPC-richtlijn. De belangrijkste eis uit de IPPC-richtlijn en de Wet milieubeheer is dat de Best Beschikbare Technieken (BBT)⁹ worden toegepast. Houdt bij het bepalen van de BBT rekening met de informatiedocumenten over BBT, zoals opgenomen in de bijlage van de Regeling aanwijzing BBT-documenten (BREF). Het kan vereist zijn om verder te gaan dan BBT, wanneer bijvoorbeeld uit de omgevingstoets blijkt dat lokale kenmerken dit vereisen, of wanneer er een minimalisatieplicht bestaat. Beoordeel in het MER of dit aan de orde is. Werk, indien dat het geval is, in het MER uit hoe voldaan kan worden aan deze extra vereisten. Ga bij de uitwerking van de alternatieven in op de geurnorm zoals die is vastgesteld door de gemeenteraad van Middelharnis. Werk minimaal één alternatief uit dat aan deze norm kan voldoen.

Hoewel geen verplicht onderdeel voor het MER, adviseert de commissie inzicht te geven in de investerings- en exploitatiekosten van de verschillende alternatieven. Dit geeft meer inzicht in de haalbaarheid van de alternatieven.

Vorm

Geadviseerd wordt om in één visueel toegankelijk overzicht de beoordeling van de alternatieven op de meest onderscheidende effecten te verwerken. Dit betekent dat het MER helder en gestructureerd moet zijn zodat de milieu-informatie goed is terug te vinden. Daarmee wordt de onderlinge vergelijking vergemakkelijkt.

⁸ Zo moet het bedrijf na 30 oktober 2007 voldoen aan de ammoniakeisen uit het Besluit huisvesting.

⁹ Op basis van de Engelse term wordt ook wel gesproken van het BAT-vereiste ('best available techniques'). Dit begrip is opgenomen in artikel 8.11, lid 3, van de Wet milieubeheer. Bij de bepaling van BBT voor inrichtingen, bij het verlenen van vergunningen, dient het bevoegd gezag gebruik te maken van het afwegingskader uit het Inrichtingen en vergunningenbesluit (Ivb), artikel 5a.1 (Stb. 2005, 527).

3.5 Meest milieuvriendelijk alternatief

Werk in het MER het meest milieuvriendelijk alternatief (mma) uit. Het mma moet:

- uitgaan van de technisch gezien maximaal haalbare mogelijkheden en technieken ter bescherming en/of verbetering van het milieu;
- realistisch zijn en binnen de competentie van de initiatiefnemer liggen.

Bij de ontwikkeling van het mma adviseert de commissie om primair aandacht te besteden aan maximale reductie van de uitstoot van verzurende en vermestende stoffen, geur en fijn stof, door:

- toepassing van een luchtwasser/combinatieluchtwasser waarin een combinatie van ammoniak, geur en fijn stof met een hoog rendement kan worden verwijderd;
- een emissiearm huisvestingssysteem, in combinatie met een luchtwasser.

Betrek in de uitwerking van het mma ook het aspect dierenwelzijn.

Omschrijf en onderbouw duidelijk zowel het mma, als de afwegingen die hebben geleid tot het mma. De keuze van het mma dient plaats te vinden aan de hand van de meest maatgevende milieuaspecten.

4. MILIEUASPECTEN

4.1 Algemene opmerkingen

Doel van de vergelijking van alternatieven op milieuaspecten is inzicht te geven in de essentiële punten waarop, dan wel de mate waarin, de positieve en negatieve effecten van de diverse alternatieven verschillen. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken. Uit deze vergelijking kunnen eventueel nog extra te nemen maatregelen worden afgeleid.

Bij de beschrijving van milieugevolgen dienen de volgende algemene richtlijnen in acht te worden genomen:

- bepaal de ernst van de gevolgen voor het milieu in termen van aard, omvang, reikwijdte, mitigerende en compenserende maatregelen¹⁰;
- per milieugevolg moet worden beschreven of deze onomkeerbaar is;
- expliciet moet aandacht worden besteed aan cumulatie van effecten op met name kwetsbare natuur¹¹;
- gevolgen kunnen zowel negatief als positief van aard zijn.

Geef van de verschillende alternatieven kwantitatief het effect aan op verzurende en vermestende stoffen, geur, fijn stof.

4.2 Natuur, vermesting en verzuring

Het MER moet duidelijk maken welke gevolgen de voorgenomen activiteit kan hebben op de natuur. Geef aan welke kenmerkende habitats en soorten aanwezig zijn in het studiegebied en wat de autonome ontwikkeling van de natuur in het gebied is. Ga daarna in op de ingreep-effectrelatie tussen de voorgenomen activiteit en de in het plangebied aanwezige natuurwaarden. Geef daarvoor aan voor welke van deze dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen. Beschrijf mitigerende maatregelen die de gevolgen kunnen beperken of voorkomen.

Geef aan welke natuurwaarden aanwezig zijn in het studiegebied die mogelijk beïnvloed kunnen worden door de voorgenomen activiteit. Beschrijf daarna de autonome ontwikkeling van deze natuurwaarden en de gevolgen van de voorgenomen activiteit. Beschrijf mitigerende maatregelen die de gevolgen kunnen beperken of voorkomen.

Gebiedsbescherming

Mogelijk belangrijke nadelige effecten op de natuur worden in het geval van de intensieve veehouderij vooral veroorzaakt door de verzurende en vermestende depositie. Met name de Natuurbeschermingswet 1998, die de bescherming van Natura 2000-gebieden regelt, vormt het kader op dit gebied.

¹⁰ Bij mitigeren kan gedacht worden aan het verminderen van landschappelijke effecten door het landschappelijk inpassen van een bedrijf, of het verminderen van geluidsemissie door in pandig laden en lossen. Een voorbeeld van compensatie is het aanvullen van verloren natuur met nieuw aan te leggen natuur.

¹¹ Het gaat hierbij met name om de achtergronddepositie van verzurende en vermestende stoffen.

Verzuring en vermesting

In het MER moet duidelijk aangegeven worden waar voor verzuring gevoelige gebieden¹² liggen en wat de afstand tot het bedrijf/de activiteit is. Geef aan of sprake kan zijn van nadelige gevolgen van het voornemen op voor verzuring gevoelige gebieden. Geef aan of er sprake kan zijn van significante gevolgen voor Natura 2000-gebieden Haringvliet, Krammer-Volkerak, Grevelingen en Duinen Goeree & Kwade Hoek.

Beschrijf daartoe in het MER:

- de instandhoudingdoelstellingen, de staat van instandhouding en de kritische depositiewaarden voor de habitats in de Natura 2000-gebieden; ga ook in op de beoogde natuurdoelen en kritische depositiewaarden van de voor vermesting en verzuring gevoelige natuurgebieden in de Ecologische Hoofdstructuur¹³;
- de achtergrondconcentraties van de belangrijkste verzurende en vermestende stoffen (NH₃, NO_x, SO₂) in de natuurgebieden; gebruik voor de bepaling van de achtergronddepositie recente gegevens; deze gegevens zijn op te vragen bij het RIVM en - indien beschikbaar - bij de provincie Zuid-Holland;
- de huidige emissies en/of toekomstige emissies van bovengenoemde stoffen door het bedrijf/de activiteit bij de verschillende alternatieven;
- welke emissie¹⁴- en depositiebeperkende maatregelen genomen kunnen worden;
- de door het bedrijf/activiteit veroorzaakte depositie op de natuurgebieden bij uitvoering van de alternatieven; geef daarbij aan welk rekenmodel is gebruikt en wat de (on)nauwkeurigheid is van de berekeningen;
- de gevolgen van de vermestende en verzurende deposities op de natuur; geef daarbij aan of er een (verdere) overschrijding is van de kritische depositiewaarden; geef aan of, in cumulatie met andere activiteiten, aantasting van natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied kan optreden.

Voor de vergelijkbaarheid van achtergronddepositie, kritische depositie en bijdrage van het voornemen, adviseert de commissie waar mogelijk gebruik te maken van de eenheid

N_{totaal/ha/jaar}.

¹² Hieronder verstaan we de kwetsbare gebieden uit de Wav, alsook de voor verzuring gevoelige gebieden die niet onder de Wav vallen. Het gaat hier niet om elk groenelement, maar om gebieden met een belangrijke natuurwaarde.

¹³ De kritische depositiewaarden zijn opgenomen in D. Bal, H.M. Beije, H.F. van Dobben en A. van Hinsberg (2007): Overzicht van kritische stikstofdeposities voor natuurdoeltypen. Directie Kennis, Ministerie van LNV. De kritische depositiewaarden voor Natura 2000-habitattypen zijn opgenomen in H.F. van Dobben en A. van Hinsberg, (2008). Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en Natura 2000-gebieden. Alterrapport 1654.

¹⁴ Zoals emissiearme huisvesting, toepassing van luchtwassers, emissiearme mestopslag.

Beschrijf, naast de deposities van verzurende en vermestende stoffen, andere mogelijke invloeden van het voornemen op beschermde natuurgebieden, zoals Natura 2000-gebieden¹⁵ en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS)¹⁶. Maak onderscheid tussen de verschillende gebieden en geef hiervan de status aan. Uit de wetgeving volgt dat een project alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets¹⁷ met succes wordt doorlopen¹⁸.

4.3 Geurhinder

Beschrijf in het MER:

- de geurbelasting op de gevoelige objecten¹⁹ in odour units; doe dit volgens de in de Wet geurhinder en veehouderij (Wgv) aangegeven rekenmethode; ga ook in op de gevolgen van de voerfabriek; maak hierbij inzichtelijk wat de gevolgen afzonderlijk en in combinatie met de rest van de inrichting zijn; getoetst dient te worden op basis van de waarden zoals opgenomen in de gemeentelijke verordening volgens artikel 6 van de Wgv;
- ga in op de uitkomsten van het geuronderzoek dat door TNO is uitgevoerd;
- de momenten van maximale geurhinder die per etmaal kunnen optreden; maak een inschatting van de maximale geurniveaus die zich kunnen voordoen;
- ga in op de hoeveelheid en op de keuze van het soort voer (zoals natte of droge bijproducten) en de gevolgen hiervan voor de geurhinder.

Gezien de omvang van het initiatief, de omliggende woningen en de binnengekomen zienswijzen is het wenselijk om cumulatieve geurberekeningen uit te voeren. Dit past binnen de omgevingstoets op grond van de IPPC-richtlijn.

¹⁵ Op 24 november 2008 heeft het Ministerie van LNV de Handreiking 'beoordeling activiteiten die stikstofdepositie veroorzaken op Natura 2000-gebieden' gepubliceerd. Hierin staan handvatten voor de beoordeling van vergunningaanvragen en de beoordeling van bestaand gebruik en voorgenomen activiteiten in het kader van het opstellen van beheerplannen. Geef in het MER aan of en zo ja, hoe deze handreiking gebruikt is voor de beoordeling van de gevolgen.

¹⁶ Let op: naast Natura 2000- en de EHS-gebieden zijn er andere beschermde gebieden, zoals beschermde natuurmonumenten (artikel 10 van de Natuurbeschermingswet 1998), beschermde leefomgevingen (artikel 19 van de Flora- en faunawet) en gebieden die vanwege internationale verdragen daartoe zijn aangewezen (artikel 27 van de Natuurbeschermingswet 1998). Elk gebied kent zijn eigen beschermingsregime.

¹⁷ Dit houdt op grond van de artikelen 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998 respectievelijk in:

- A: zijn er Alternatieve oplossingen voor een project of handeling inclusief locatiealternatieven.
- D: zijn er Dwingende redenen van groot openbaar belang waarom het project toch gerealiseerd moet worden.
- C: welke Compenserende maatregelen worden getroffen om te waarborgen dat de algehele samenhang van Natura 2000 bewaard blijft.

¹⁸ Artikel 6, lid 3 en 4 van de Habitatrichtlijn, geïmplementeerd in de artikelen 19g en 19h van de Natuurbeschermingswet 1998.

¹⁹ Neem hier ook mee het nieuwe keukencentrum in Middelharnis en andere geurgevoelige objecten in de omgeving hiervan.

Betrek bij de vaststelling van de achtergrondbelasting van geurhinder²⁰ de reeds aanwezige, andere veehouderijbedrijven in de omgeving van het initiatief en die nieuwe veehouderij-initiatieven waarvan de omvang en de locatie (bij benadering) bekend is. De commissie adviseert bij de uitwerking van de cumulatieve geurhinder gebruik te maken van bijlagen 6 en 7 van de 'Handreiking bij Wet geurhinder en veehouderij'²¹.

4.4 Luchtkwaliteit

Fijn stof²²

Beschrijf in het MER de effecten op de luchtkwaliteit op kwantitatieve wijze. Ga daarbij in op de bijdrage van het initiatief, inclusief de verkeersbewegingen aan de fijn stof (PM₁₀ en PM_{2,5})²³ concentraties in het studiegebied. Voer deze berekeningen uit voor zowel de referentiesituatie, het voorkeursalternatief als de alternatieven. Presenteer de effecten van de berekeningen in concentratiecontouren op topografische kaarten met daarop de adres codering Nederland (zogenaamde ACN-kaarten).

²⁰ De rekenmethodiek, V-stacksgebied, adviseert te werken met een bereik van 2 km rondom het initiatief. Houdt deze afstand aan voor het in kaart brengen van de achtergrondbelasting van geur (cumulatieve geurhinder).

²¹ InfoMil, aanvulling van 1 mei 2007, op de Handreiking bij Wet geurhinder en veehouderij van de versie 1.0, 6 maart 2007.

²² Vanwege de heersende problematiek t.a.v. fijn stof en het feit dat intensieve veehouderijen een belangrijke bron van fijn stof zijn, wordt fijn stof (PM₁₀) met name genoemd. Dat laat onverlet dat ook voor de andere stoffen uit de Wet milieubeheer moet worden aangetoond dat voldaan wordt aan de geldende normen.

²³ De gevolgen voor de PM_{2,5}-concentraties zijn momenteel het beste te bepalen op basis van de beschikbare PM₁₀- en NH₃-emissiegegevens. PM₁₀- en NH₃ emissies zijn daarbij af te leiden uit het aantal dieren en emissiefactoren, welke laatste afhankelijk zijn van o.a. het stalsysteem:

- Bij intensieve veehouderij kan de emissie van primair PM_{2,5} grofweg gelijkgesteld worden aan 20% van de PM₁₀ emissies. Daarvan kan vervolgens via een verspreidingsmodel de depositie berekend worden.
- Daarnaast moet de secundaire PM_{2,5} bepaald worden. Deze ontstaat doordat geëmitteerd NH₃ in de atmosfeer wordt omgezet in NH₄-deeltjes (NH₄NO₃ en (NH₄)₂SO₄). De omzetting van NH₃ naar NH₄-deeltjes bedraagt circa 5% per uur. De binnen een bepaald tijdsbestek omgevormde NH₄ op een bepaalde locatie is daarbij afhankelijk van de windsnelheid. De gemiddelde windsnelheid in Nederland bedraagt 3,6 m/s. De fractie van de NH₃-emissie die op verschillende afstanden van de bron droog of nat deponert als NH₃ dan wel NH₄ is weergegeven in Van Jaarsveld, J.A. (1995), Modelling the atmospheric behaviour of pollutants. UvU Proefschrift; RIVM rapportnummer 722501005, 1995.

Presenteer:

- de achtergrondconcentratie in het studiegebied²⁴;
- die locaties waar de fijnstofconcentraties worden gemeten;
- de concentratiecontouren in stappen van 1 µg./m³ tot de afstand waar deze wegvallen tegen de achtergrondconcentratie; geef daarbij ook de luchtkwaliteitsconcentraties onder de grenswaarden;
- de effecten van maatregelen en alternatieven op de luchtkwaliteit;
- de ligging van woningen en andere gevoelige bestemmingen²⁵;

Aannemelijk moet worden gemaakt dat het project realiseerbaar is binnen de luchtkwaliteits-eisen van de Wet milieubeheer. Gebruik hiervoor berekeningen die zijn uitgevoerd conform de ministeriële regeling Beoordeling luchtkwaliteit 2007 van het Ministerie voor Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer. Geef daarbij aan hoe het toepasbaarheidbeginsel is uitgewerkt.

Indien er sprake is van overschrijding van de grenswaarden²⁶ geef dan aan via welke maatregelen deze overschrijdingen kunnen worden gemitigeerd²⁷.

4.5 Overige aspecten

4.5.1 Geluid

Breng in het MER de geluidsbelasting door het voornemen in beeld, toets aan geldende wet- en regelgeving en geef aan in welke mate dit gevolgen voor de omgeving heeft. Ga daarbij minimaal in op:

- de geluidsemissies en -immissies voor de dag-, avond-, en nachtperiode, voor de representatieve bedrijfssituatie, inclusief de voerfabriek en regelmatig terugkerende geluidspieken, zoals het laden of lossen van varkens;
- de incidentele bedrijfssituaties; geef aan hoe vaak deze zich voor kunnen doen;
- de geluidsbelasting vanwege het vrachtverkeer dat gerelateerd is aan de inrichting; geef daartoe een kwalitatieve beschrijving van de geluidsbelasting in de dag-, avond- en nachtperiode, op het wegennet in de directe omgeving van de inrichting en de bijdrage van de inrichting hieraan; ga ook in op afwijkende situaties, door bijvoorbeeld seizoensdrukke en piekmomenten; voer deze beschrijving kwantitatief uit, wanneer een knelpunt kan ontstaan voor omliggende woningen²⁸.

²⁴ De commissie adviseert om hierbij gebruik te maken van de berekende achtergrond concentratiekaarten van het Milieu- en Natuurplanbureau (MNP).

²⁵ Deze informatie is niet relevant voor de toetsing aan de grenswaarden en plandrempels uit de Wet milieubeheer. Deze gelden immers voor de buitenlucht in zijn algemeenheid (m.u.v. arbeidsplaatsen, waarop de Arbeidsomstandighedenwet van toepassing is). Voor het verkrijgen van inzicht in de mogelijke gezondheidseffecten acht de commissie het echter van belang ook inzicht te geven in de mate van blootstelling van de bevolking. Gevoelige bestemmingen zijn woningen, scholen, ziekenhuizen, scholen, speeltuinen en sportvelden.

²⁶ Uit jurisprudentie blijkt dat een toename van meer dan 0,1 microgram/m³ kan worden aangemerkt als significant.

²⁷ Daarbij gebruikmakend van de vereisten uit de Regeling projectsaldering luchtkwaliteit 2007.

²⁸ Dit is aan de orde wanneer woningen zich vlakbij de in- of uitrit van het bedrijf bevinden. Hier zal de geluidsbelasting zwaarder zijn door optrekkend of afremmend verkeer. Gebruik bij de beoordeling of een knelpunt aan de orde is de circulaire van 29 februari 1995 Geluidhinder veroorzaakt door het wegverkeer van en naar de inrichting".

4.5.2 *Klimaat en Energie*

Geef aan in hoeverre de uitstoot van broeikasgassen kan worden geminimaliseerd.

Geef in het MER de energiehuishouding voor het voorkeursalternatief en het mma in hoofdlijnen weer, bijvoorbeeld in de vorm van stroom- en gasverbruik per dier. Beschrijf de ambitie op het gebied van energiebesparing en beschrijf indien aan de orde de te nemen energiebesparende maatregelen. Geef daarbij aan welke energiebesparing wordt verwacht.

4.5.3 *Veiligheid en gezondheid*

Ga in de beschrijving van de veiligheid in op de opslag en verwerking van zuur, waarbij de speciale opslagvoorzieningen voor het zuur en de opslag en verwerking van het spuiwater (de wijze van verwerking/afvoer en de hoeveelheid water) ten behoeve van de chemische of gecombineerde luchtwassers worden besproken.

Geef zo goed mogelijk de kans weer op, en de aard van, calamiteiten en storingen die tot milieu- of dierenwelzijnsproblemen kunnen leiden. Beschrijf ook de te nemen maatregelen om de gevolgen zoveel mogelijk te beperken.

Beschrijf in het MER de risico's met betrekking tot zoönosen, zoals onder andere MRSA, en de mogelijke maatregelen die getroffen kunnen worden om de risico's voor de omgeving zoveel mogelijk te beperken²⁹.

Het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport is van plan onderzoek te doen, in samenwerking met een consortium, naar de relatie tussen intensieve veehouderij en gezondheidsproblemen. We raden aan om ontwikkelingen hieromtrent goed in de gaten te houden.

4.5.4 *Veewetziekten*

Geef aan welke situatie er ontstaat wanneer, bijvoorbeeld ten gevolge van veewetziekten, een vervoers- of exportverbod wordt ingesteld en welke maatregelen worden genomen om binnen het bedrijf dieropvang te realiseren. Geef hierbij aan welke milieueffecten dergelijke maatregelen met zich meebrengen, ook in relatie tot de eventuele noodzaak om mest langer op te slaan.

²⁹ Maak hierbij gebruik van het RIVM briefrapportnummer 215011002: Volksgezondheidsaspecten van veehouderijmegabedrijven in Nederland. Zoönosen en antibioticumresistentie.

5. VORM EN PRESENTATIE

Geadviseerd wordt om in één visueel toegankelijk overzicht de beoordeling van de alternatieven op de meest onderscheidende effecten te verwerken. Dit betekent dat het MER helder en gestructureerd moet zijn zodat de milieu-informatie goed is terug te vinden. Daarmee wordt de onderlinge vergelijking vergemakkelijkt. Doel van de vergelijking is inzicht te geven in de mate waarin, dan wel de essentiële punten waarop, de positieve en negatieve effecten van de voorgenomen activiteit en de alternatieven verschillen. Vergelijking moet op dezelfde wijze en met hetzelfde detailniveau plaatsvinden. Bij de vergelijking moeten de grens- en streefwaarden van het milieubeleid worden betrokken.

Verder wordt aanbevolen om:

- het MER zo beknopt mogelijk te houden, onder andere door achtergrondgegevens (die conclusies, voorspellingen en keuzen onderbouwen) niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst bij het MER op te nemen;
- recent kaartmateriaal te gebruiken, topografische namen goed leesbaar weer te geven en een duidelijke legenda toe te voegen; op de kaarten moet de ligging en afstand tot kwetsbare natuurgebieden en objecten voor het verblijf van mensen (gevoelig voor geur, geluid enzovoorts) goed worden aangegeven.

6. OVERIGE PUNTEN

Evaluatieprogramma

Het bevoegd gezag moet bij het besluit over de milieuvergunning aangeven op welke wijze en op welke termijn een evaluatieonderzoek verricht zal worden. Dit dient om de voorspelde effecten met de daadwerkelijk optredende effecten te kunnen vergelijken en zo nodig aanvullende mitigerende maatregelen te treffen. Het verdient aanbeveling, dat in het MER reeds een aanzet tot een programma voor dit onderzoek gegeven wordt. Er bestaat een sterke koppeling tussen onzekerheden in de gebruikte voorspellingsmethoden, de geconstateerde leemten in kennis en het te verrichten evaluatieonderzoek.

Voor de onderdelen 'leemten in milieu-informatie' en 'samenvatting van het MER' heeft de commissie geen aanbevelingen naast de wettelijke voorschriften.

BIJLAGE 1: Projectgegevens richtlijnenfase besluit-m.e.r.

Initiatiefnemer: Genubo B.V.

Bevoegd gezag: Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland

Besluit: op grond van de Wet milieubeheer

Categorie Gewijzigd Besluit m.e.r. 1994: C14.0

Activiteit: uitbreiden varkenshouderij

Procedurele gegevens

Terinzagelegging startnotitie: 27 april tot en met 9 juni 2009

Adviesaanvraag bij de Commissie m.e.r.: 21 april 2009

Richtlijnenadvies uitgebracht: 20 juli 2009

Samenstelling van de werkgroep

Per project stelt de commissie een werkgroep samen. De werkgroepsamenstelling bij het onderhavige project is als volgt:

ing. G.J.H. Elbertsen (secretaris)

ir. N.G. Ketting (voorzitter)

ing. M.J.P. van Lieshout

ing. M. Pijnenburg

Werkwijze commissie bij richtlijnenadvies

In dit advies geeft de commissie aan welke onderwerpen naar haar mening behandeld dienen te worden in het MER en met welke diepgang. De commissie neemt hierbij de startnotitie als uitgangspunt.

De commissie heeft kennisgenomen van de zienswijzen en adviezen, die zij van het bevoegd gezag heeft ontvangen. Dit advies verwijst naar een reactie als die nieuwe inzichten naar voren brengt over specifieke lokale milieuomstandigheden of te onderzoeken alternatieven. Een overzicht van de zienswijzen en adviezen is opgenomen in bijlage 2.

BIJLAGE 2: Lijst van zienswijzen en adviezen

Stichting Commissie Milieu Middelharnis, Middelharnis.

III. ZIENSWIJZEN EN ADVIEZEN

Stichting Commissie Milieu Middelharnis te Middelharnis

De zienswijze van bovengenoemde commissie is geheel verwerkt in het advies voor richtlijnen van de commissie voor de milieueffectrapportage, welk advies is overgenomen in deze richtlijnen.

Daarom wordt niet meer afzonderlijk op de zienswijze van de Stichting Commissie Milieu Middelharnis ingegaan.